

Førstehjælp i teori og metode

En kort guide til autismespecifikke, specialpædagogiske tilgange

Hvad adskiller teori og metode?

Helt grundlæggende kan man sige, at teori er et niveau dybere end metode. Det skal forstås sådan, at teori er en beskrivelse af, hvordan en given sammenhæng er, mens en metode er en konkret tilgang, som ideelt set fører en teoris forudsigelser ud i livet.

Teori siger altså noget om, hvordan et forhold er, mens metode er en tilgang som tilsigter at skabe resultater ud fra teorien.

Et simpelt eksempel

- Teori: Det er min teori, at et æble ikke vil kunne svæve frit i luften, men vil falde til jorden.
- Metode: Min valgte metode til at afprøve teorien er at løfte et æble op i luften med min ene hånd og derefter slippe det.
- Resultat: Æblet falder til jorden, og jeg har *umiddelbart* fået bekræftet min teori samt min metode til at fremvise dens rigtighed (og dermed føre dens forudsete resultater ud i livet).

Iagttagelser

Ud fra et eksperiment som det beskrevne kan jeg ikke være 100 % sikker på, at både min teori og metode er korrekte. Jeg kunne fx have sluppet æblet over en kraftig ventilator, som blæser så meget luft ud, at det lige præcis ser ud som om, at æblet svæver frit i luften. Jeg kunne også have udført eksperimentet i en flyvemaskine, der, i øjeblikket jeg slipper æblet, går i frit fald og derfor frembringer samme effekt.

Ovenstående eksempler er selvfølgelig temmelig fjollede, men pointen er, at forskellige uforudsete og måske uopdagede faktorer kan indvirke på og forstyrre den tilgang, som teorien og metoden sammen danner. At noget ser ud til at virke eller ikke at virke i første omgang er altså ikke en garanti for, at det altid vil være sådan.

Metode indpasses efter teori i praksis, og teori tilpasses efter de iagttagelser som gøres i praksis. Og denne proces er fortløbende.

Hvad kan det bruges til?

Det daglige arbejde kan hjælpes på vej ved at have et stærkt teoretisk fundament, som vi metodisk kan handle ud fra.

Uden at have vores metodiske tilgange hængt op på et teoretisk fundament vil det være sværere at spore, hvorfor vi pludselig oplever succes eller problemer, og dermed sværere at skabe en effektiv og sammenhængende rutine i hverdagen.

I det følgende vil de primære teorier og metoder, som anvendes i Autismecenter Storstrøm, blive præsenteret.

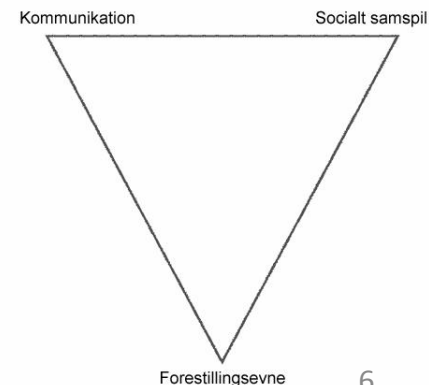
Wings triade

Wings triade er en teori, der beskriver tre elementer, som personer med autisme har problemer med. Wings triade er udelukkende beskrivende og udstikker ingen metode til, hvordan konkret arbejde skal tage sig ud. Men med Wings triade in mente får vi bedre mulighed for at forstå, hvorfor en given person med autisme handler, som det er tilfældet, og hvad vi skal være særligt opmærksomme på i vores omgang med personen.

Følgende tre problematikker danner ifølge Wings triade kernen i de problemer, som personer med autisme oplever:

- Kommunikation
- Socialt samspil
- Forestillingsevne

De problematikker, som Wings triade beskriver, kan uddybes med termerne "Theory of Mind", "Central coherence" og "Eksekutive funktioner", som hver især indeholder teori om, hvordan livet med autisme tager sig ud.

Theory of Mind / Mentaliseringsevnen

Ved mentaliseringsevne forstås evnen til at begribe andre menneskers tanker, følelser og motiver.

Hos personer med autisme er denne evne forstyrret, hvilket der må tages hensyn til i praksis. Den metode, der anvendes i en kommunikationssituation, må fx være klar og direkte. Hvis man forsøger at kommunikere via henvisninger til komplekse følelser og sindstilstande, er det tvivlsomt, at det vil være succesfuldt.

Central coherence

Herved forstås evnen til at danne en sammenhængende forståelse ud fra de detaljer, vi opfatter i dagligdagen.

Forstyrrelse af denne evne hos personer med autisme betyder, at selvom de kan være fantastisk gode til at huske delinformationer, kan de have problemer med at forstå den meningsbærende sammenhæng af delinformationerne. Problemet kan beskrives med udtrykket "det er svært at se skoven for bare træer".

Hvor en sammenhæng kan være åbenlys for en person uden autisme, kan den for personen med autisme være meget abstrakt, og dette må der tages hensyn til.

Eksekutive funktioner

Herved forstås evnen til målrettet og problemløsende adfærd.

Denne evne kan svækkes, hvis man ikke er i stand til at ignorere/kontrollere uvedkommende stimuli, fastholde planer i tid og rum samt ændre sin tilgang, når en plan ikke fungerer efter hensigten.

Det er derfor vores opgave at forsøge at støtte borgerne i denne sammenhæng.

TEACCH

TEACCH er et forsøg på at skabe en komplet tilgang til personer med autisme. Der er altså tale om en "pakke", som indeholder både teori og metode. Tilgangen er udviklet ved University of North Carolina, og et kernepunkt er, at der tages udgangspunkt i individets styrker i stedet for dets svagheder.

Dette betyder naturligvis ikke, at svagheder ignoreres, men skal blot forstås således, at fokus er lagt på at finde et potentiale og altid forsøge at styrke dette.

TEACCH

Cand.pæd.psych. Jannik Beyer har i artiklen "Menneskesynet bag TEACCH-pædagogikken" udlagt fem dimensioner, som kendetegner tilgangen:

1. Grundlæggende forståelse for autisme: "Den enkelte underviser må kende omfanget af de problemer, han stilles over for, og han må have kendskab til det særlige udviklingsforløb, der kendetegner mennesker med autisme".
2. En forståelse for personen med autisme, som går ud over selve diagnosen og ser på personen som et individ med særlige kendetegn.
3. Alternativ mening: "Begrebet "alternativ mening" dækker en række forskellige strategier og søgemodeller, som udvikles individuelt ud fra elevens særlige evner og behov. Visualisering, konkretisering, systematik samt organisering af tid og rum kan henføres til denne dimension".
4. Livslangt perspektiv: "Selv om autisme er et livslangt handicap, har mennesker med autisme ofte særdeles gode udviklingsmuligheder. Alle aktiviteter bør derfor tilrettelægges med henblik på en kontinuerlig udvidelse af elevens selvstændighed samt potentielle handlemuligheder".
5. Undervisning som en dynamisk proces: "(...) en erkendelse af, at undervisning er en dynamisk proces, hvor problemer med social forståelse, kommunikation, abstraktion, begrebsdannelse, differentiering og generalisation konstant må finde nye løsninger".

I det daglige arbejde

En række af de redskaber, vi anvender i dagligdagen, kan betragtes som metoder, der tager hensyn til ovenstående teorier.

Sanseudredning

Ved en sanseudredning kortlægges sanseforstyrrelserne hos en given person med autisme. Herudfra kan den daglige tilgang til personen tilrettelægges, så der tages hensyn til disse forstyrrelser.

Sociale historier

Sociale historier er en metode, der forsøger at gøre situationer, som kan være svære for personen med autisme, lettere. Historien konstrueres fra personens eget perspektiv og kan handle om hvad som helst.

I det daglige arbejde

PECS

Med PECS kan personer via billeder kommunikere gradvist mere avancerede beskeder. Det kan muliggøre kommunikation med personer, som ellers ville have haft store vanskeligheder med at trænge igennem med et budskab.

KAT-kassen

KAT-kassen er et visuelt redskab, som kan anvendes til at udvikle selvforståelse, adfærdsforståelse samt forståelse for andre og herigennem forsøge at etablere mere hensigtsmæssige samværsformer. Følelser og tanker, som kan være svære at sætte ord på, kan via KAT-kassen visualiseres.

Picto Selector

Med computerprogrammet Picto Selector kan der fx laves visuelle strukturtavler, som viser fremtidige forløb. Det er altså en tilgang til at forberede brugeren på, hvad der kan forventes.

